

zařízení za účelem zjištění stavu podniku, správného fungování všech zařízení a nutnosti eventuelních oprav. O výsledku podají písemnou zprávu výboru, který učiní další nutná opatření.

Článek IX.

Spory a stížnosti.

§ 32.

Spory, které vzniknou z poměru družstevního mezi vodním družstvem a členy, vyřizuje k žádosti obou stran smírčí soud, skládající se z 5 členů, kteří nenáleží výboru a z nichž dva jmenuje výbor, dva dotyčný člen a pátého jako předsedu volí členové takto jmenování. Neshodnou-li se o osobě předsedově, rozhodne los.

Pro jednání smírčího soudu a jeho rozhodnutí, mající pro strany moc pravoplatného rozsudku, platí předpisy civ. řádu soudního ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z. VI. hlava IV. díl.

O stížnostech na jednání výboru rozhoduje valná hromada, proti jejímuž výroku lze se odvolati k okresnímu politickému úřadu, jenž po slyšení zemědělské rady rozhodne (§ 10g).

Stanovy tyto byly schváleny v ustavující valné hromadě dne

Zatímní výbor:

Okresní politická správa v
na základě § 57. českého vodního zákona ze dne 28. srpna 1870, č. 71
z. z. vzala stanovy tyto na vědomí a uznala právní trvání vodního druž-
stva výnosem ze dne v

§§ 58. – 61. Organizace družstva.

§ 58. *K vedení spolku a k vyřizování záležitostí společenstva volte společníci nadpoloviční většinou hlasů počítaných dle § 56. ze středu svého výbor.*

§ 59. *Výbor vyvolí ze středu svého nadpoloviční většinou hlasů, počítaných dle hlav, starostu svého, který společenstvo zastupuje na venek a má býti oznámen politickému úřadu a zapsán do knihy vodní (§ 57.). (§ 22. zákona říšského.)*

Nepřijde-li v tom případě § 58. k místu žádná většina nadpoloviční, rozhodne užší volba a jsou-li hlasy sobě rovny, los.

§ 60. Rozhodovati o reklamacích, týkajících se práva voličského,¹⁾ náleží na politický úřad.

Zkoušeti volbu jest záležitostí společenstva a z jeho rozhodnutí rekursu bráti se nepřipouští.

§ 61. Společenstvo rovným způsobem (§ 58.) upravuj stanovami (statuty) práva a povinnosti, týkající se údu podniknutí zvláště²⁾ pak podle jaké míry se náklad rozvrhuje a jaká bude správa; stanovy pak a každá změna stanov budiž uvedena k známosti úřadu politického.

Orgány vodního družstva jsou: valná hromada, správní výbor a představenstvo (starosta).

I. O valné hromadě nemá zákon výslovného ustanovení. Jestliže však na určitých místech vyhrazuje úpravu jednotlivých poměrů družstevních „společenstvu“, tudíž souhrnu všech členů vodního družstva, nelze pochybovati o tom, že má na mysli valnou hromadu, orgán to určený k tomu, aby jím vůle veškerého členstva byla projevena.

Účastníky valné hromady jsou tudíž veškerí členové družstva, leč síla jejich vlivu na správu družstevní, působnosti valné hromady stanovami a zákonem vyhražené, nebude se řídit počtem hlasů, hlav, kolik členů zastupují, nýbrž vzhledem k reální povaze členství vodního družstva pouze zájmem, jaký na družstevním podniku má pozemek (objekt) do svazku družstevního pojatý, který t. č. zastupují. (Tudíž dle poměru ceny chráněných objektů.) Z toho plyne, že práva k účastenství na valné hromadě pozbývá ten vlastník pozemku, který vlastnictví na jinou osobu převedl (tato nastupuje na jeho místo) a že spoluvlastníci jednoho pozemku mají právo jen jedinou osobou (jediným spoluvlastníkem neb jiným zmocněncem) zúčastniti se aktivně valné hromady s takovým hlasovacím právem, jaký pozemku jejich dle zásady výše naznačené přísluší.

Jest tudíž zřejmo, že podmínkou řádného chodu družstva a vyvarování se zbytečných pozdějších reklamací jest, aby

¹⁾ Moravský zákon vodní vyhrazuje politickému úřadu též právo rozhodovati o námitkách proti volbě výboru a představenstva. Postrádá tudíž druhé věty § 60. čes. zák. vod.

²⁾ Moravský zákon vkládá do této normy: ... zvláště účel podniku, zařízení k provedení určená, dobu započetí a ukončení, pak podle jaké míry

již při zahájení činnosti družstevní pořízen byl řádný k a t a s t r členský (postupně dle později nastalých změn doplňovaný), v němž uvedeny by byly jednak pozemky (objekty) do družstva pojaté, jich výměra (cena), jméno dočasného vlastníka a poměr zájmový, t. j. počet hlasů držiteli pozemku (objektu) toho ve valné hromadě a tudíž ve správě družstevní příslušející. Zpravidla bývá tento poměr zájmový stanoven tak, že stanovami bývá na 1 ha půdy neb na určitý obnos ocenění objektu určen jeden hlas. Dle rozlohy toho neb onoho pozemku, resp. dle výše jeho ocenění bude lze přesně a určitě v katastru poznamenati, kolik hlasů držiteli určitého pozemku přísluší. (Že katastr tento jest důležitou pomůckou pro rozsah družstevních příspěvků, vysvětleno bude později.)

Reklamacie proti hlasovacímu právu, správněji proti určení zájmového poměru toho neb onoho objektu do svazku družstevního pojatého rozhoduje vodoprávní úřad a z nálezu jeho jest další odvolání přípustno. (Vzorné stanovy mylně uvádějí toto rozhodnutí co konečné.) Není však překážky, aby valné hromadě bylo stanovami vyhraženo předchozí smírné jednání o námitkách podaných proti zapsání některého člena do katastru členského s určitým počtem hlasů aneb proti jeho nezapsání, ježto zajisté tímto způsobem stane se mnoho námitek bezpředmětnými, byvši dohodou při valné hromadě docílenou odklizeny, leč vlastní rozhodování o nevyřízených takto reklamacích přísluší politickému co vodoprávnímu úřadu. Lhůta pro podání reklamací zákonem stanovena není.

Pokud oboru působnosti valné hromady se týče, obsahuje zákon pouze několik imperativních předpisů, dle nichž musí zůstat valné hromadě vyhraženo a nemůže býti stanovami na jiný družstevní orgán přeneseno:

a) usnášeti se na stanovách družstevních a jich pozdějších změnách včetně usnášeti se na měřítku pro rozvrh nákladu (§ 61.);

b) prováděti volbu správního výboru (§ 58.);

c) usnášeti se o nuceném vyloučení určitého pozemku ze svazku družstevního (§ 64., odst. 4.);

d) usnášeti se o rozchodu družstva (§ 65.).

Ve všech těchto čtyřech případech bude třeba k usnesení souhlasu nadpoloviční většiny všech členů družstva (hlasy počítají se dle § 56.), nikoli tedy většiny skutečně hlasujících.

Stanovami, na nichž valná hromada se usnesla, může býti obor působnosti valné hromady podstatně rozšířen a pro tento další obor působnosti (nemají-li stanovy odchylných ustanovení) postačí souhlas nadpoloviční většiny hlasujících, při čemž ovšem opět poměr hlasů zjišťuje se dle poměru zájmového (§ 56.).

Valná hromada jest tudíž nejvyšším orgánem správy družstevní, orgánem suverenním s tím obmezením, že nesmí druhé orgány (výbor, představenstvo) zbaviti oněch funkcí, které jim zákonem byly vykázány.

Proti usnesení valné hromady není vodním zákonem pamatováno na žádný, u vodního úřadu uplatňovatelný opravný prostředek. Rovněž není žádného zákonného ustanovení, které by jednotlivým družstevníkům vyhrazovalo právo domáhati se u vodoprávního úřadu, aby takové usnesení prohlášeno bylo neplatným. Protesty proti usnesení valné hromady podané mohou býti považovány jen za dožadování se, dovolávání se úředního práva dozorčího. Ježto však na výkon úředního dozorčího práva nemá nikdo subjektivního nároku, který by mohl pořadem instančním uplatňovati, nelze v odepření vodoprávního úřadu spatřovati porušení subjektivního práva strany.³⁾

II. Hlavní, jaksí hybnou pákou celého ústrojí družstevního jest správní výbor. — Zákon neustanovuje, z kolika členů výbor tento sestává, takže určení počtu členů výborových zůstaveno jest stanovám.

Výbor volí z členstva družstevního valná hromada a to nadpoloviční většinou všech hlasů, nikoli tedy členů valné hromadě přítomných. Výbor bezpodmínečně musí býti volen z řady členů, takže nelze souhlasiti s názorem Peyrerovým, že členy výboru mohou býti též osoby mimo družstvo stojící, na př. zástupci subvenčních úřadů. Osobám těmto může býti stanovami propůjčen hlas poradní, nikdy však pravé členství ve výboru.

³⁾ Srov. Budw. 11842 A ai 1917.

Nedocílí-li se při první volbě potřebné většiny, vykoná se volba užší mezi dvěma kandidáty, kteří obdrželi nejvyšší počet hlasů a posléze při rovnosti hlasů rozhodne los.

O způsobu volby nemá zákon bližších ustanovení. Lze tudíž volbu provést buď veřejným ústním hlasováním nebo lístky. Vždycky však hlasování musí se státi v takové formě, aby bylo lze dodatečně zjistiti, kdo (tudíž s kolika hlasy) pro určitého kandidáta hlasoval. Neprovádí-li se hlasování ústně dle jmen, nýbrž lístky, jest třeba, aby volič lístek hlasovací podepsal. Z důvodů praktických nelze tudíž souhlasiti s prováděním volby tajné.

Volbu ověřuje a námitky proti způsobu volby rozhoduje sám správní výbor s konečnou platností. (Moravský zákon má odchylné ustanovení, kde právě zmíněný úkon vyhrazen jest politickému úřadu.)

Směřují-li ovšem námitky proti aktivnímu či pasivnímu právu volebnímu neb proti počtu hlasů jednotlivému členu přiznaných, tedy jedná-li se o reklamaci práva hlasovacího, rozhoduje o těchto námitkách okresní úřad politický.

Obor působnosti správního výboru vymezen jest jen zcela povšechně § 58. v tom směru, že orgán tento povolán jest „k vedení spolku a vyřizování záležitostí společenstva“. Tímto povšechným zněním přenesena byla vlastně veškerá agenda družstevní (pokud stanovy určité záležitosti nevyhradily valné hromadě) na správní výbor, který ovšem při jejím obstarávání musí šetřiti direktiv, udělených mu valnou hromadou.

Funkce správního výboru jest sice zpravidla čestná, leč není zákonné překážky, aby stanovami byla členům výboru přislíbena určitá odměna.

III. Výkonným orgánem správního výboru a reprezentantem družstva na venek jest starosta družstva, resp. družstevní představenstvo. Může jím býti buď osoba pouze jediná, leč není námitek proti tomu, aby stanovami zřízeno bylo představenstvo širší, skládající se ze starosty, jeho náměstka, jednatele a event. dalších funkcionářů dle rozsahu družstva.

Dle § 59. volen jest starosta (resp. představenstvo) výborem správním z členů tohoto výboru a to nadpoloviční většinou hlasů, počítaných dle hlav (nikoli tedy dle

poměru zájmového § 56.). Nebylo-li při první volbě docíleno potřebné většiny, koná se volba užší a při rovnosti hlasů rozhoduje los.

Stejně jako při volbě výboru verifikuje a námítky proti způsobu volby rozhoduje výbor družstevní s konečnou platností (§ 60.). (Na Moravě vykonává tento úkon okresní politický úřad.)

Reklamace práva volebního vyřizuje však (stejně jako u výboru) okresní úřad politický s připuštěním dalšího odvolání.

Působnost představenstva stanovena jest § 59. Starosta zastupuje vodní družstvo na venek. Jest tudíž výkonným orgánem družstva, jeho zákonným zástupcem. Všechny projevy jeho ve funkci této předsevzaté platí za projevy družstva, všechna právní jednání jménem družstva jím uzavřená zavazují družstvo vždycky. Jedná-li starosta při vedení družstevních záležitostí proti usnesení výboru neb valné hromady aneb proti předpisu stanov, nemá to na právní platnost jeho jednání vlivu. Ručí však družstvu za toto překročení vyhrazené působnosti. Družstvo nemůže ale vůči třetím osobám tuto námítku uplatňovati, vyjímaje dolus na straně těchto třetích osob.

Ani volba představenstva nemusí býti politickým úřadem potvrzena (na Moravě ano!). Jest však nařízeno, aby výsledek volby jak představenstva, tak i výboru byl politickému úřadu za účelem záznamu ve vodní knize oznámen (§§ 57. a 59.).

IV. Rozdílní od vlastních orgánů družstevních jsou úředníci a zřízení družstevní. Jich služební poměr upraven jest smlouvou a jest tudíž povahy soukromoprávní (§ 1008. o. o. z.). Instrukci pro tento personál stanoví valná hromada. Bezprostředně podřízen jest personál představenstvu, kterému zpravidla přísluší nad ním moc disciplinární.

B. Na tomto místě třeba zmíniti se o tom, zda a pokud státní správě přísluší dozor nad činností vodního družstva, resp. jeho správních orgánů.

Jest nesporno, že stát má značný zájem na tom, aby vodní družstva, jimž zákonem propůjčeny byly určité a to dosti značné výhody právní, také skutečně úkol svůj v mezích zákona a družstevních stanov plnila.

Aby nebyla lehkomyšlně a bez věcného podkladu uváděna v život vodní družstva, zejména pak ta s členstvím povinným, postaráno jest dostatečně ustanovením zákonným (§ 57.), dle něhož teprve uznáním úřadu nabývají družstva právní platnosti v životě veřejném a občanském.

Pokud však dozoru nad vlastní činností družstva se týče, neobsahuje vodní zákon speciálních ustanovení a nevyžaduje, aby určitá zásadní usnesení valné hromady potřebovala k své platnosti svolení úřadu vodoprávního. V tomto směru postupuje trochu dále zákon meliorační z 30. června 1884 č. 116. ř. z. (§ 15.), dle něhož musí si vodní družstvo opatřiti povolení vlády, chce-li učiniti zápůjčku vydáním dílčích dlužních úpisů.

Že vodoprávnímu úřadu přísluší dle § 97. v. z. vrchní dozor nad prováděním, udržováním a používáním vodních staveb jakýchkoli, tudíž i družstevních, nelze pochybovati. Mimo to jest aspoň při družstvech státem subvencovaných vyhrazen státní správě určitý vliv na provedení družstevního podniku. (Viz § 5. zákona z 30. června 1884 č. 116 a § 19. zákona stejného data č. 117. ř. z.)

Ohledně působnosti vodního družstva a usnášení se družstevních orgánů nutno vyhraditi vodoprávnímu úřadu aspoň to dozorčí právo, jež vykonává nad družstvy co korporacemi veřejnoprávními v tom směru, aby usnesení valné hromady neb správního výboru nepřičilo se imperativním normám zákonným a předpisům stanov. Z toho plyne, že cítí-li se některý družstevník usnesením valné hromady na svých subjektivních právech, jemu dle zákona nebo dle stanov příslušejících zkrácen, má právo dovolávati se žalobou pomoci u vodoprávního úřadu, který jest povinen o žalobě zavésti kontradiktorní řízení a dle jeho výsledku nálezem, opravným prostředkům podléhajícím, rozhodnouti.

Naproti tomu, cítí-li se člen družstva dotčen usnesením valné hromady pouze ve svých zájmech a má za to, že usnesení to odporuje předpisům stanov neb zákona, může ovšem také dovolávati se pomoci vodoprávního úřadu, leč v tomto případě, nemůže-li prokázati porušení svých subjektivních práv, nepřísluší mu postavení strany a jeho stížnosti charakter vodoprávní žaloby, nýbrž jest pouze udavatelem,

který svým podáním snaží se vyvolati dozorčí činnost úřadu. Nezakročí-li úřad v tomto případě proti družstvu na základě podané stížnosti, nepřísluší stěžovateli právo dovolávati se dožadované intervence úřadů u vyšší vodoprávní instance.

Státní správa může sice z moci úřední dohlédati k tomu, aby družstvo a jeho orgánové nepřekročovaly obor působnosti jim zákonem a stanovami vymezený, nemůže však zakročiti ve prospěch jednotlivých družstevníků, neplní-li družstvo náležitě svůj úkol. V takovém případě mohou členové žádati jen za rozvázání vízícího je pouta družstevního (§ 64.).

§ 62. Reální povaha členství. Zajištění závazků členských na pozemcích.

Kdo nabude pozemku ve svazek společenský vzatého, stane se členem společenstva a jest povinen, plniti závazky z tohoto svazku vycházející. Tato povinnost jest břemenem na pozemku záležejícím, má až do sumy po tři léta zadrželé přednost před jinými břemeny reálními přímo po daních státních a dávkách veřejných a pomine teprv, když pozemek zavázaný ze společenstva řádně se vyloučí, nebo když společenstvo se rozejde (§ 23. zákona říšského).

Jako § 26. váže vodní právo k dílu neb pozemku, pro něž bylo uděleno, prohlašuje § 62., že členství ve vodním družstvu jest nerozlučně spjato s vlastnictvím pozemku do svazku družstevního pojatého. Zákon používá výrazu „kdo nabude pozemku“, výslovně zdůrazňuje, že pouze vlastník, nikoli tedy i pachtýř stává se získáním pozemku dotyčného ipso iure členem družstva. A contrario z ustanovení toho plyne, že, kdo vlastnictví k pozemku tomu pozbude, přestává býti družstevníkem již převodem vlastnictví na jiného nabyvatele. Ustanovení § 62. vztahuje se jak na družstva dobrovolná, tak na družstva s členstvím povinným. Důsledek tohoto samočinného vzniku neb zániku členství jest, že k změně členství následkem změny pozemkového vlastnictví není třeba formálního projevu vůle ani se strany vlastníkovy ani se strany správy družstevní, ba že změna členství družstevního není podmíněna zápisem do knihy vodní neb do